

JURIDISKA FAKULTETEN
vid Lunds universitet

Julia Rangemo

Ungdomsrabatten

- En kritisk diskursanalys av slopad straffrabatt för unga vuxna

LAGF03 Rättsvetenskaplig uppsats

Kandidatuppsats på juristprogrammet
15 högskolepoäng

Handledare: Sacharias Votinius

Termin: VT2021

Innehållsförteckning

Summary	4
Sammanfattning	5
Förkortningar	5
1. Inledning	7
1.1 Bakgrund.....	7
1.2. Syfte och frågeställning	8
1.2 Avgränsningar.....	8
1.5 Teori.....	8
1.4 Metod och material	9
1.6 Forskningsläge	10
1.7 Disposition	10
2. Rättsdogmatisk undersökning.....	11
2.1 Straffrättsideologier	11
2.1.1 Allmänprevention	11
2.1.2 Individualprevention	12
2.1.3 Humanitetsprincipen	12
2.1.4 Proportionalitetsprincipen och skuldprincipen	12
2.2 Det allmänna rättsmedvetandet.....	13
2.3 Straffmätning för unga lagöverträdare.....	13
2.3.1 Uttryckta skäl för särbehandling av unga lagöverträdare	14
2.4 Statistik	15
2.5 Förslag om slopning av ungdomsrabatten	16
2.5.1 Ungdomsreduktionsutredningen och remissinstansernas kritik av förslaget.....	16
2.5.2 Utkast till lagrådsremiss.....	17
3. Kritisk diskursanalys av framförda argument för ett slopande av straffrabatten.....	19
3.1 Ökat bruk av fängelsestraff för minskad brottslighet	19
3.1.1 Fängelse som allmänprevention.....	19
3.1.2 Fängelse som individualprevention	20
3.1.3 Repressionsnivåer	21
3.1.4 Sammanfattande analys	22
3.2 Proportionalitetsprincipen.....	22

3.2.1 Sammanfattande analys	24
3.3 Samhällets inställning	24
3.3.1 Sammanfattande analys	26
3.4 Kriminalpolitik.....	26
3.4.1 Sammanfattande analys	28
4. Avslutande diskussion	30
Käll- och litteraturlista	33

Summary

Young offenders have been specially treated in Swedish criminal law for centuries. Regulations of today are to be found in 29 kap. 7 § BrB and prescribes that anyone who commits a crime before the age of 21 should receive a reduction of their penalty because of their youth. This results in a so-called “penalty discount” that reduces as the age increase. The reasons for the existence of the penalty discount is due to the young people’s lack of responsibility, sensitivity for sanctions and maturation process.

The 13th of December in 2017 the government gathered a group of investigators to examine how the penalty discount could be repealed. The investigation results in a proposal that the wording of 29 kap 7§ BrB should be changed to only include penalty discount for those who not yet have turned 18 years old. Accordingly, the penalty discount for offenders between 18-20 should be abolished. The proposal later on becomes part of the governments “34-punktsprogram”, containing measures against organised crimes. The proposal is largely criticised by the consultation responses which revolves in a revise. In a draft of a law council referral they stipulate that the repeal of the penalty discount only should include young offenders between 18-20 that have committed crimes sentenced with prison for one year or more. Also this proposal had to endure criticism in media as well as by consultation responses. The majority though had no objections.

The government intends to abrogate the penalty discount regardless of the criticism from researchers and experts. Due to this, this essay intends to analyse underlying motives of the reform. Central explicit arguments have been chosen for a critical discourse analysis. The analysis clarifies that a repeal can not be motivated by general prevention nor individual prevention. Another argument implies that the principal of proportionality should be prioritized over the reasons for special treatment of young offenders. The idea of young offenders lack of responsibility has therefore changed. The aim to increase security in the society is one of the most central motives for repealed penalty discount and is now politically prioritised over crime prevention. In summary the reform shows how politicians strive to please the society by giving them what they want on the expense of young offenders. In the concluding discussion I criticise the discourse for being too narrow both when it comes to underlying motives and the possibilities of alternative measures. Finally, discussions about how the voters create the criminal policy to suit the law-abiding citizens instead of the criminals are made.

Sammanfattning

Ungdomar har varit föremål för straffrättslig särbehandling i flera sekel. Den nuvarande särbehandlingen föreskrivs i 29 kap. 7 § BrB och medför att om någon begår brott innan hen fyllt 21 år så ska dennes ungdom särskilt beaktas vid straffmätningen. Detta resulterar i en straffnedläggning, s.k. straffrabatt som minskar i förhållande till ökad ålder. Straffrabatten motiveras utifrån ungdomars bristande ansvarsförmåga, högre sanktionskänslighet och pågående mognadsprocess.

Den 13 december 2017 tillkallar regeringen en särskild utredning, ungdomsreduktionsutredningen, för att utreda hur ett slopande av straffrabatten kan genomföras. Utredningen resulterar i ett förslag om att ordalydelsen i 29 kap. 7 § BrB ska ändras till att endast föreskriva straffrabatt för unga upp till 18 år. På detta sätt ska alltså ungdomsrabatten för 18-20 åringar slopas. Förslaget blir sedan del av regeringens 34-punktsprogram mot gängkriminalitet och organiserad brottslighet. Förslaget möts av hård kritik av remissinstanserna vilket resulterar i en revidering. I utkast till lagrådsremiss föreskriver de att slopandet ska omfatta lagöverträdare mellan 18-20 år vid brottslighet som åläggs minst ett års fängelse. Även detta förslag bemöts med hård kritik såväl i media som i remissvar. Majoriteten av remissinstanser har dock inga invändningar.

Regeringen ämnar trots omfattande kritik från forskare och experter att genomföra slopandet av straffrabatten. Med detta som utgångspunkt syftar uppsatsen till att undersöka reformens bakomliggande motiv. Centrala explicita argument har valts ut för att analyseras genom en kritisk diskursanalys. I analysen klargörs att ett slopande varken kan motiveras utifrån allmän- eller individualprevention. Som argument för ett slopande framförs att proportionalitetsprincipen ska prioriteras framför de skäl som tidigare föranlett en särbehandling för ungdomsbrottslingar. Följden blir höjda repressionsnivåer med mer omfattande fängelsestraff. Synen på ungdomars ansvarsförmåga har således förändrats. Samhällets upplevda otrygghet är ett centralt motiv till reformen. Att öka tryggheten i samhället har alltså prioriterats som kriminalpolitiskt mål framför brottsprevention. Sammantaget bottenar reformen av straffrabatten i politikernas strävan att ge majoriteten vad de vill ha på bekostnad av unga lagöverträdare. I den avslutande diskussionen kritiserar diskursen för att vara för begränsad både när det kommer till bakomliggande motiv och möjliga brottspreventiva åtgärder utanför straffrättens område. Slutligen diskuteras det faktum att kriminalpolitiken formas av väljarna för att passa den laglydiga majoriteten istället för att likt tidigare utgå från brottslingars behov.

Förkortningar

Bet.	Betänkande
BrB	Brottsbalk
BRÅ	Brottsförebyggande rådet
Dir	Direktiv
HD	Högsta domstolen
NJA	Nytt juridiskt arkiv
NTU	Nationella trygghetsundersökningen
S	Socialdemokraterna
SOU	Statens offentliga utredningar

1. Inledning

1.1 Bakgrund

Unga lagöverträdare har varit föremål för särbehandling i straffrätten i flera sekel.¹ Straffrabatten för unga lagöverträdare återfinns i 29 kap 7 § 1 st. BrB som föreskriver att om någon begår brott innan 21 års ålder så ska dennes ungdom särskilt beaktas vid straffmätningen. Rätten får då döma till lindrigare straff än vad som är föreskrivet för brottet. Bestämmelsen utgör ett led i en allmän politik som ämnar att så långt som möjligt hålla unga lagöverträdare utanför fängelserna pga. dess negativa inverkan.² Den 13 december 2017 tillkallar regeringen ungdomsreduktionsutredningen, för att utreda hur ett slopande av straffrabatten kan genomföras.³ Det framlagda förslaget blir sedan en del av regeringens 34-punktsprogram med åtgärder mot gängkriminalitet. Det uttalade syftet med ett slopande är att komma åt unga vuxna som deltar i gängkriminalitet.⁴

Idag anses förändringen från ungdom till vuxen ske gradvis från straffmyndighetens inträde vid 15 år t.om 21 år, vilket återspeglas i lagstiftningen där gärningspersoner i takt med ökad ålder erhåller minskad straffrabatt.⁵ Som argument för en reform förskrivs att det är vid 18-års ålder en individ blir myndig och därmed ska straffas likt andra myndiga samt att synen på 18-åringar som ej fullt vuxna hör ihop med tiden innan den organiserade brottsligheten.⁶ Straffrabatten för unga vuxna har länge omgetts av omfattande diskussioner. Å ena sidan har forskare och kriminologer kritiserat förslagets brottspreventiva rimlighet å andra sidan föreligger stora politiska påtryckningar för en reform. Detta gör det relevant att studera underliggande tendenser i den förda diskussionen för att förstå den straffrättsliga och samhällsliga förändringsprocessen.

¹ SOU 2018:85 s. 47.

² Jareborg och Zila (2020) s. 158.

³ Dir. 2017:122.

⁴ <www.regeringen.se/regeringens-politik/ett-tryggare-sverige/34-punktsprogrammet-regeringens-atgarder-mot-gangkriminaliteten> (besökt 2021-05-06).

⁵ Avsnitt 2.3.

⁶ Dir. 2017:122 s. 5; <www.aftonbladet.se/nyheter/a/dlm50B/backar-inte--straffrabatt-ska-bort-for-unga> (besökt 2021-05-07).

1.2. Syfte och frågeställning

Syftet med uppsatsen är att kritiskt granska bäringen i centrala explicita argument för ett slopande av straffrabatten och därmed belysa de underliggande motiven. Den huvudsakliga frågeställningen är då:

- Vilka motiv ligger bakom en reform av straffrabatten för unga vuxna?

Fokus riktas mot skapandet och reproducerandet av sociala strukturer och maktförhållanden och i avslutningsdelen kommer jag belysa resultaten ur politiska och samhällsliga perspektiv.

1.2 Avgränsningar

Då debatten kommit att handla om ungdomsrabatten för lagöverträdare mellan 18-20 år kommer endast denna åldersgrupp vara föremål för uppsatsen. Vidare begränsas uppsatsen till att endast omfatta fängelse och lämna böter samt livstidsfängelse okommenterade. De eventuella tröskeeffekter ett slopande av straffrabatten skulle leda till kommer inte att beröras. Påföljdsvallets del i påföljdsbestämmandet kommer heller ej att redogöras för. Ett komparativt perspektiv hade varit av intresse, men ryms inte i denna uppsats.

1.5 Teori

Denna uppsats kommer att kritiskt granska underliggande motiv för en reform av ungdomsreduktionen genom en kritisk diskursanalys. Diskursanalysen ska ses som en teoretisk och metodologisk helhet och utgör därmed både uppsatsens teori och metod.⁷ Som teori utgår diskursanalysen från en socialkonstruktivistisk syn där verkligheten ses som konstruerad. Verkligheten skapas i hur vi talar om den, där språket ses som en del av en social praktik ur vilken kunskap om verkligheten skapas. Detta medför att maktutövning kommer till uttryck i hur språket används.

Diskurs kan förstås som ett bestämt sätt att förstå och tala om världen. Som social praktik är diskurs inom den kritiska diskursanalysen både konstituerande och konstituerad, vilket innebär

⁷ Winther Jørgensen och Philips (2000) s. 10.

att den står i dialektiskt förhållande till andra sociala strukturer och processer.⁸ Kritisk diskursanalys ska undersöka förhållandena mellan ” (a) diskursiva praktiker, händelser och texter och (b) bredare sociala och kulturella strukturer, relationer och processer”⁹ i syfte att kunna säga något om hur makt bibehålls och produceras. Detta kan jämföras med denna uppsats syfte att studera (a) uttalanden, förarbeten och beslut i förhållande till (b) rättsideologier och sociala strukturer, som kommer till uttryck i bl.a. doktrin, statistik och tidigare forskning. Genom att synliggöra underliggande motiv för reformen kan man komma åt premisser för hur makt befästs, och kanske, håller på att förändras.

1.4 Metod och material

Uppsatsens metod är tudelat då den utgår från dels rättsdogmatisk metod och dels kritisk diskursanalys. Den rättsdogmatiska metoden tillämpas för att fastställa hur straffrabatten kommer till uttryck i gällande rätt samt vilka skäl och straffrättsliga ideologier som motiverar särbehandling eller slopande därav. Detta sker genom att undersöka de allmänt accepterade rättskällorna: lagstiftning, rättspraxis, lagförarbeten och doktrin.¹⁰ Främst får rättsvetenskaplig doktrin betydelse i denna del där *Att bestämma påföljd för brott* av Borgeke och Heidenborg, *Straffrättens påföljdslära* av Jareborg och Zila samt *Svensk kriminalpolitik* av Andersson och Nilsson är centrala. Jag har även använt mig av ungdomsreduktionsutredningen där ideologier samt tidigare forskning undersöks.

Kritisk diskursanalys som metod innebär att relationerna mellan diskursiv praktik och social och kulturell utveckling undersöks. Metoden utgår från att rätten är diskursiv och står i förhållande till den sociala världen. Kritisk diskursanalys används för att granska de centrala argument som sloandet av straffrabatten bygger på för att utröna bakomliggande premisser. Jag utgår från Faircloughs tredimensionella modell som inte har en strikt form utan istället ska anpassas efter sammanhang och material.¹¹ Den kritiska diskursanalysens roll blir här att förklara hur diskussionen om straffrabatten förhåller sig till bredare strukturer såsom rättsideologier. Jag kommer alltså att, med hjälp av vad den rättsdogmatiska undersökningen visar samt relevant

⁸ Ibid. s. 67. f.

⁹ Fairclough (1995) s. 132 f.

¹⁰ Kleineman (2018) s. 21.

¹¹ Winther Jørgensen och Philips (2000) s. 67. ff.

statistik och tidigare forskning, analysera diskussionen om straffrabatten i syfte att få en djupare förståelse för reformens motiv.

I den kritiska diskursanalysen undersöks SOU 2018:85, utkast till lagrådsremiss Ju2020/02657/L5, Dir. 2017:122, remissvar samt tidningsartiklar. Detta för att få en så heltäckande bild som möjligt av hur diskussionen sett ut bland juridiskt kunniga, politiker och samhället i stort. Det är viktigt att poängtera det omöjliga i att få med alla argument de lägger fram. Uppsatsen innehåller därför vad jag ansett vara de mest centrala argumenten.

1.6 Forskningsläge

Ungdomsbrottsligheten och straffrabatten har under 1990-talet och 2000-talet varit omdiskuterat och föremål för tidigare statliga utredningar. I betänkandet *Nya påföljder*¹² kom man fram till att straffrabatten ska fortsätta tillämpas likt tidigare. Unga lagöverträdarens behov av särbehandling har behandlats i neurologisk och psykologisk forskning som belyser psykologiska och mognadsmässiga skäl. Hur ungdomsbrottsligheten utvecklats fram tills idag har utretts ur kriminologiskt, kriminalpolitiskt, komparativt och rättshistoriskt perspektiv i tidigare arbeten.¹³ På grund av förslagets aktualitet saknas arbeten som granskar tendenserna i den förda diskussionen kring förslaget.

1.7 Disposition

Avsnitt två innehåller den rättsdogmatiska undersökningen och inleds med förklaringar av straffrättsliga ideologier, principer och utgångspunkter nödvändiga för uppsatsens analys. Därefter redogörs för vad straffrabatten innebär vilket avlöses av uttryckta skäl för en särbehandling samt statistik kring ungdomsbrottsligheten. Slutligen behandlas kritik beträffande förslaget om slopande av straffrabatten samt efterföljande utkast till lagrådsremiss. Avsnitt tre redogör för centrala uttryckta argument för att motivera ett slopande av nuvarande straffrabatt. Därefter analyseras bäringen i dessa utvalda argument samt dess diskursiva tendenser. Analysen resulterar i en del om hur kriminalpolitik utgör kärnan i framlagda förslag. I den avslutande diskussionen sammanfattas slutsatser och lyfts i ett större perspektiv.

¹² SOU 2012:34.

¹³ Kjellberg (2019); Ragnarsson (2017); Linder (2020); Palmqvist (2018); Hellman (2020).

2. Rättsdogmatisk undersökning

2.1 Straffrättsideologier

Straffrättsideologier utgör de grundläggande uppfattningarna till syftet med straff.¹⁴ Dessa ibland motstående ideologier förklarar och rättfärdigar tillsammans straffrättssystemet. Hur ideologierna prioriteras i förhållande till varandra färgar strafflagstiftningen samt kriminalpolitiken. För att kunna tillgodogöra sig uppsatsens analytiska delar krävs en grundläggande redogörelse för dessa ideologier.

Straffrättsideologierna delas in i absoluta och relativa ideologier. Enligt absolut straffrättsideologi är straff ett uttryck för en vedergällningsprincip där straffet har ett egenvärde. Straffets syfte är en rättvis hämnd där en gärning ska sonas just för att den är brottslig.¹⁵ De absoluta ideologierna har ingen plats i dagens straffrätt även om proportionalitetsprincipen i sin nyanserade form har sitt ursprung där.¹⁶ De relativa straffrättsideologierna syftar istället till att minska brottsligheten och kan delas in i allmänpreventiva och individualpreventiva. De bygger på en konsekvensetisk grund där straff endast är legitimt om det förebygger brott.¹⁷

2.1.1 Allmänprevention

Allmänprevention bygger på idén att bestraffning av individer ska leda till att allmänheten avhåller sig från brottslighet. Moralbildning är det centrala syftet där hotet om straff ska väga tyngre än skälen för att begå brott. För en allmänavskräckningseffekt krävs att människor är tillräckligt medvetna om att handlingen är kriminaliserad, att straffet är tillräckligt strängt och att det föreligger sanktionssannolikhet, vilket innebär att det uppfattas finnas en upptäcktsrisk.¹⁸ Det avgörande är dock att straffrättssystemet som helhet är effektivt.¹⁹

¹⁴ Jareborg och Zila (2020) s. 65.

¹⁵ Andersson och Nilsson (2017) s. 13 f.

¹⁶ Borgeke och Heidenborg (2016) s. 33.

¹⁷ Andersson och Nilsson (2017) s. 9.

¹⁸ Sarnecki (2017) s. 126.

¹⁹ Jareborg och Zila (2020) s. 76 f.

2.1.2 Individualprevention

Syftet med individualprevention är att avhålla brottslingar från att begå ytterligare brott vilket kan uppnås med avskräckning, inkapacitering och behandling. Avskräckning innebär att straffet leder till att personen avstår från fortsatt brottslighet för att slippa ytterligare straff.²⁰ Genom inkapacitering förhindras gärningspersoner från att begå fler brott ute i samhället.²¹ Behandling innebär att straff ersätts med vård som angriper bakomliggande orsaker till brottslighet och motverkar återfallsrisken.²² Utgångspunkten är en optimistisk människosyn där kriminalitet beror på bristfälliga omständigheter i samhället snarare än personligt ansvar.²³

2.1.3 Humanitetsprincipen

Humanitetsprincipen begränsar användandet av straff då tolerans ska visas för mänskliga misstag. Fängelsestraff ska som vår mest inskränkande påföljd åtföljas av försiktighet och utdömas i sista hand.²⁴ Principen sätter upp gränser för den allmänna repressionsnivån i den mening att en så lindrig påföljd som möjligt ska väljas.²⁵ Humanitetsprincipen begränsar alltså möjligheten att tillämpa straff som annars skulle kunna motiveras utifrån proportionalitet.

2.1.4 Proportionalitetsprincipen och skuldprincipen

Proportionalitetsprincipen utgör grundval för hur straff ska utdömas och innebär att straffet ska stå i proportion till gärningens allvar. Straff ska tilldelas efter förtjänst genom att förkastlighet och klandervärdhet vägs. Syftet är att återställa rättvisan och visa hur strängt samhället ser på och reagerar mot brott. Detta gör den till en bakåtblickande logik utan hänsyn till straffets brottsförebyggande verkan.²⁶ Ett mer allvarligt brott förtjänar alltså hårdare straff oavsett bakomliggande orsaker.²⁷ Principen är sammanlänkad med skuldprincipen som innebär att endast den som kan klandras för sin gärning ska straffas. Barn och psykiskt sjuka är exempel

²⁰ Andersson och Nilsson (2017) s. 9 ff.

²¹ Borgeke och Heidenborg (2016) s. 34 ff.

²² Ibid.

²³ Jareborg och Zila (2020) s. 88 f.

²⁴ Borgeke och Heidenborg (2016) s. 39 f.

²⁵ Ibid. s. 32.

²⁶ Jareborg och Zila (2020) s. 74.

²⁷ Borgeke och Heidenborg (2016) s. 38 f.

på gärningspersoner som är mindre klandervärda.²⁸ Av principen följer även att straffet ej bör vara strängare än måttet av skuld.²⁹

2.2 Det allmänna rättsmedvetandet

Det allmänna rättsmedvetandet kan förstås som allmänhetens föreställningar, kunskaper och attityder till strafflagstiftning. Förenklat handlar det om medborgarnas upplevda känsla av otrygghet och utsatthet.³⁰ Påföljden ska enligt proportionalitetsprincipen vara ett uttryck för samhällets känslor kring brottet. Om lagstiftningen ligger alltför långt ifrån det allmänna rättsmedvetandet riskerar förtroendet för lagsystemet att försvagas.³¹ Strafflagstiftningen blir således beroende av samhällets känslor och krav.

2.3 Straffmätning för unga lagöverträdare

Vid straffmätning bestäms först straffvärdet vilket fastställs med utgångspunkt i 29 kap. 1-3 §§ BrB. Straffvärdet utgör grunden för hela påföljdsbestämmandet och uttrycker brottets allvar och gärningspersonens skuld.³² En straffmätning resulterar i ett straffmättningsvärde och ett konkret straff i det enskilda fallet. Straffmättningsvärdet ska förstås som det resultat domstolen kommit fram till efter att de beaktat straffvärdet samt eventuella förmildrande och försvårande omständigheter.³³

29 kap. 7 § BrB stadgar ungdom som en sådan förmildrande omständighet som ska beaktas vid straffmätningen. Det föreligger inga krav på att gärningspersonens unga ålder påverkat handlingen, den unga åldern är i sig den avgörande faktorn.³⁴ Nedsättningen minskar med ökad ålder. Då förarbeten ej innehåller riktlinjer kring straffreduktionens storlek har schabloner utvecklats i praxis.³⁵ HD framhåller dock att en schematisk tillämpning bör ske med försiktighet då hänsyn även bör tas till omständigheter som straffets längd, brottets art samt omständigheter enligt 29

²⁸ Bennet (2020) s. 62.

²⁹ Jareborg och Zila (2020) s. 68 ff.

³⁰ Andersson och Nilsson (2017) s. 161.

³¹ Sarnecki (2017) s. 161.

³² Jareborg och Zila (2020) s. 127; 29 kap. 1 § 2 st. BrB.

³³ Borgeke och Heidenborg (2016) s. 265; 29 kap. 1-3 §§ BrB.

³⁴ Bäcklund m.fl., Nordstedts Juridik lagkommentar till 29 kap. 7 § 1 st. BrB, (2021-04-21, Juno).

³⁵ Ibid.

kap. 4-5 §§ BrB. Vidare har HD tagit avstånd från att själva utforma schabloner då det skulle krävas så många undantag och förbehåll att den skulle förlora sin vägledande funktion.³⁶ I doktrin har följande riktlinjer ställts upp:³⁷

Ålder	Straffnedsättning	Ungefärlig strafflängd
15 år	75-85 %	1/5
16 år	65-75 %	1/4
17 år	55-65 %	1/3
18 år	45-55 %	1/2
19 år	30-40 %	2/3
20 år	20-30 %	3/4

2.3.1 Uttryckta skäl för särbehandling av unga lagöverträdare

Syftet med ungdomsrabatten är att hålla ungdomar utanför fängelserna och annars göra vistelsen kortvarig.³⁸ Särbehandlingen grundas på att brottsligheten främst är ett uttryck för ungas omognad, osäkerhet och identitetsproblematik.³⁹ Unga har en outvecklad ansvarsförmåga vilket uttrycks genom bristande empati, impuls kontroll, självkontroll och konsekvenstänk. Enligt neurologisk och psykologisk forskning uppnås social och emotionell mognad först i 19-21 års ålder och hjärnan är fullt utvecklad först mellan 23 och 25 års ålder.⁴⁰ Därmed förtjänar en ung vuxen mindre straff i enlighet med skuldprincipen.⁴¹ Särbehandlingen korrigerar den orättvisa som skulle föreligga om de ådömdes lika strängt som vuxna. Mognadsprocessen som riskfaktor fortsätter även efter att myndighetsåldern inträtt. Unga får allt senare arbete och egen bostad vilket leder till att inträdet i ”vuxenvärlden” skjuts fram.⁴²

³⁶ NJA 2000 s. 421.

³⁷ Borgeke och Heidenborg (2016) s. 257 ff.; Jareborg och Zila (2020) s. 159.

³⁸ Jareborg och Zila (2020) s. 157.

³⁹ Clevesköld, Thunved och Thunved (2019) s. 141.

⁴⁰ SOU 2018:85 s. 184 ff.

⁴¹ Holmgren (2018) s. 356.

⁴² SOU 2012:34 s. 797 ff.

Unga vuxna är psykologiskt mer sanktionskänsliga. Ur individualpreventionssynpunkt ligger det i samhällets intresse att motverka att ungas utveckling äventyras av för hårda repressionsnivåer.⁴³ Straffrättsliga sanktioner tenderar att i högre grad resultera i stämpling och stigmatisering än vad beträffar äldre gärningspersoner.⁴⁴ Ett ökat bruk av fängelsestraff kan vara kontra-produktivt då det riskerar att påverka gärningspersonens utveckling och återanpassning till samhället. Istället kan frihetsberövande påföljder leda till fostring i kriminell livsstil vilket ökar återfallsrisken.⁴⁵

Samhället ska visa tolerans för ungas mognadsprocess. Av humanitetsprincipen följer att det bör finnas överseende för unga lagöverträdarens misstag. Majoriteten unga lagöverträdare begår mindre allvarliga brott och i samband med tilltagande mognad slutar de oftast utan straffrättsliga insatser.⁴⁶ Som utgångspunkt ska den allmänna repressionsnivån ej vara högre än nödvändigt.⁴⁷ Repressionshöjningar är enligt forskning ej lämpligt för att uppnå minskad brottslighet.⁴⁸

2.4 Statistik

BRÅ:s statistik visar att antalet misstänkta och lagförda gärningspersoner i ålder 18-20 år under 2011- 2020 minskat.⁴⁹ Ungdomsbrottsligheten har legat på en relativt stabil nivå sedan mitten av 1970-talet.⁵⁰ Då det inte finns någon klar definition av organiserad brottslighet är dess omfattning och utveckling svår att fastställa.⁵¹

⁴³ Jareborg och Zila (2020) s. 156.

⁴⁴ Holmgren (2018) s. 350.

⁴⁵ SOU 2018:85 s. 16.

⁴⁶ Jareborg och Zila (2020) s. 156 f.

⁴⁷ SOU 2018:85 s. 16.

⁴⁸ SOU 2018:85 s. 206 ff.

⁴⁹ <www.bra.se/download/18.1f8c9903175f8b2aa70ce2f/1622016474473/Sammanfattning_lagforda_2020.pdf s. 21> (besökt 2021-06-01) ;

<www.bra.se/download/18.1f8c9903175f8b2aa7078e6/1617005729489/Sammanfattning_misstankta_2020.pdf s. 17 > (besökt 2021-06-01).

⁵⁰ Estrada och Flyghed (2017) s. 57 f.

⁵¹ <www-ne-se.ludwig.lub.lu.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/organiserad-brottslighet> (besökt 2021-06-02).

Justitiedepartementet föreskriver att ungdomsbrottsligheten i landets mest utsatta områden är oroväckande. Dessa områden präglas av social utsatthet, fattigdom och segregation vilket uttrycks genom trångboddhet, försämrade skolresultat, hög arbetslöshet och ökad otrygghet.⁵² Brottsligheten är följaktligen högre än i andra delar av landet.⁵³ Det är väl belagt att ungdomsbrottslingar oftast kommer från resurssvaga hem. Till resurssvaga hem räknas de med lägre inkomst, ekonomiskt bistånd, ensamstående föräldrar eller förälder som suttit frihetsberövad. Sannolikheten för brottslighet ökar med antalet uppfyllda riskfaktorer. Låga skolbetyg ökar avsevärt risken för brottsbelastning.⁵⁴ Ojämliga uppväxtvillkor är således kopplade till brottslighet vilket har negativ påverkan av livschanser och levnadsvillkor som vuxen i form av bristande arbetsmarknadsanknytning och hälsa.⁵⁵

2.5 Förslag om slopning av ungdomsrabatten

Ungdomsreduktionsutredningens syfte var att åstadkomma ett påföljdssystem där 18-åringar behandlas som övriga myndiga lagöverträdare.⁵⁶ Uppdraget omfattade inte en utredning om en slopning av straffrabatten var lämplig utan endast *hur* en sådan ordning skulle kunna se ut.⁵⁷ Utredningens förslag landar i en ändring av ordalydelsen i 29 kap 7 § BrB till att endast föreskriva straffrabatt för de under 18 år. Således innebär förslaget en slopning av den ungdomsrabatt som i nuläget berör unga lagöverträdare mellan 18-20 år.⁵⁸

2.5.1 Ungdomsreduktionsutredningen och remissinstansernas kritik av förslaget

Ungdomsreduktionsutredningen förhöll sig kritisk till sitt eget förslag och fann inget empiriskt eller erfarenhetsbaserat stöd för straffskärpning.⁵⁹ De anförde genomgående skäl mot en förändring men la detta till trots fram ett förslag på hur ett slopande kunde genomföras, i enlighet

⁵² Ju2020/02657/L5 s. 20.

⁵³ <www.bra.se/download/18.37179ae158196cb1723309b/1480436880282/2016_20_Insatser_mot_brott_och_otrygghet.pdf s. 5> (besökt 2021-06-15).

⁵⁴ <www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/2013-5-37.pdf s. 32 ff.> (besökt 2021-06-15).

⁵⁵ Ibid. s. 47 f.

⁵⁶ Dir. 2017:122 s. 1.

⁵⁷ SOU 2018:85 s. 42.

⁵⁸ SOU 2018:185 s. 231.

⁵⁹ SOU 2018:85 s. 199.

med direktivet.⁶⁰ Beslut att genomföra slopning av straffrabatten fattades i huvudsak innan direktivet utfördes. Direktivet har följaktligen kritiserats för att vara för snävt formulerat vilket resulterat i en bristfällig utredning.⁶¹

Förslaget kritiserades av en majoritet av remissinstanserna. Kritiken handlar bl.a. om att slopandet drabbar samtliga lagöverträdare mellan 18-20 år. Samma effekt ansågs kunna uppnås med ett slopande begränsat till just gängkriminalitet.⁶² I ett särskilt yttrande till utredningen föreslås att ändringen istället borde bestå i en möjlighet att bortse från ungdomsreduktionen vid bevisat allvarlig upprepad brottslighet som är kopplad till organiserad brottslighet eller gängkriminalitet.⁶³ Flera remissinstanser ställde sig bakom yttrandet och la fram liknande förslag.⁶⁴

Kritiken handlar även om rimligheten i att förändra en så bärande princip då det ej framkommit nya empiriska grunder. Då syftet är brottsprevention borde psykologisk och neurologisk forskning vara centralt och avsaknaden av sådant stöd avgörande. Samma skäl som motiverat en särbehandling kvarstår således oförändrade.⁶⁵

2.5.2 Utkast till lagrådsremiss

Kritiken resulterade i att regeringen i sitt utkast till lagrådsremiss, som utkom i juli 2020, begränsade slopandet av ungdomsrabatten till att endast omfatta brott som är föreskrivna minst ett års fängelse. Ett slopande skulle således innebära att gärningspersonens ungdom lämnas utan hänseende vid allvarlig brottslighet med fler och längre fängelsestraff som resultat.⁶⁶ De alternativa förslagen om ett slopande avgränsat till gängkriminalitet bemöts från Justitiedepartementet med argument om bevissvårigheter att visa på sådan koppling. Det ifrågasätts om sådant alternativ kan anses förenligt med proportionalitetsprincipen.⁶⁷

⁶⁰ SOU 2018:85 s. 199.

⁶¹ Stockholms tingsrätts remissvar till Ju2018/05295/L5.

⁶² Uppsala tingsrätts remissvar till Ju2018/0529/L5.

⁶³ SOU 2018:85 s. 356.

⁶⁴ Sveriges advokatsamfunds remissvar till Ju2018/05295/L5.

⁶⁵ BRÅ:s remissvar till Ju2018/05295/L5; Brottsoffermyndighetens remissvar till Ju2018/05295/L5; Åklagarmyndighetens remissvar till Ju2018/05295/L5; Svea Hovrätts remissvar till Ju2018/05295/L5; SOU 2018:85 s. 199.

⁶⁶ Ju2020/02657/L5 s. 5 f.

⁶⁷ Ju2020/02657/L5 s. 26 f.

Majoriteten av remissinstanser har inga invändningar mot det framförda förslaget.⁶⁸ Johansson menar att remissutfallet visar att förslaget ligger i mitten i den allmänna opinionen, är välbalanserat och har stöd i riksdagen.⁶⁹ Förslaget möter dock fortsatt hård kritik från flera tunga remissinstanser som upprepar sin tidigare kritik.⁷⁰ Utkastets motiv för generella höjningar av repressionsnivåerna för alla i denna åldersgrupp anses av kritikerna vara bristfälliga.⁷¹

⁶⁸ Åklagarmyndighetens remissvar till Ju2020/02657/L5; Stockholm kammarrätts remissvar till Ju2020/02657/L5; Polismyndighetens remissvar till Ju2020/02657/L5.

⁶⁹ <www.aftonbladet.se/nyheter/a/dlm50B/backar-inte--straffrabatt-ska-bort-for-unga> (besökt 2021-05-07).

⁷⁰ BRÅ remissvar till Ju2020/02657/L5; Domstolsverkets remissvar till Ju2020/02657/L5; Svea hovrätts remissvar till Ju2020/02657/L5; Sverige Advokatsamfunds remissvar till Ju2020/02657/L5;

⁷¹ Stockholm tingsrätts remissvar till Ju2020/02657/L5.

3. Kritisk diskursanalys av framförda argument för ett slopande av straffrabatten

I Justitiedepartementets utkast till lagrådsremiss framhålls att det ofta är bister på nödvändiga skyddsfaktorer under uppväxten som resulterar i ungdomsbrottslighet. En god välfärd framförs som lösningen för att motverka brottslighetens grundorsaker och som ett viktigt samhällsskydd mot kriminalitet.⁷² Trots detta vill de genomföra ett slopande av straffrabatten vid allvarlig brottslighet. Detta vittnar om en diskursiv förändring och anledningarna till förslaget verkar vara fler än de som uttrycks av företrädarna. Med hjälp av en kritisk diskursanalys kan man genom att analysera olika argument i förhållande till dess kontext undersöka vilka underliggande skäl och tendenser som kan tänkas ligga bakom förslaget.

3.1 Ökat bruk av fängelsestraff för minskad brottslighet

3.1.1 Fängelse som allmänprevention

Som argument framförs att en straffrätt som medför att en myndig person erhåller straffrabatt för allvarlig brottslighet kan undergräva straffrättens trovärdighet och legitimitet i samhället.⁷³ Detta kan förstås som ett uttryck för fängelsets allmänpreventiva funktion som normbildande. Den förväntade normbildande effekten är ofta ett viktigt argument för att lagar ska revideras.⁷⁴ Genom straffskärpning vill man påverka allmänhetens syn på ungdomsbrottslighet.

Med hårdare straffrätt önskar man uppnå syftet med reformen, minska ungdomsbrottsligheten samt bryta nyrekryteringen av ungdomar.⁷⁵ Vad gäller allmänpreventionens brottsförebyggande effekter har dock själva existensen av ett straffrättsligt system en allmänpreventiv verkan i sig.⁷⁶ Forskning har visat att höjda repressionsnivåer endast spelar en marginell roll för den allmänna brottsnivån i samhället.⁷⁷ Sanktionssträngheten har således liten allmänpreventiv betydelse. Istället har en ökad sanktionssannolikhet relativt stor brottsförebyggande funktion.⁷⁸

⁷² Ju2020/02657/L5 s. 20.

⁷³ Ju2020/02657/L5 s. 22.

⁷⁴ Sarnecki (2017) s. 123.

⁷⁵ Interpellation 2017/18:135.

⁷⁶ Borgeke och Heidenborg (2016) s. 33.

⁷⁷ Jareborg och Zila (2020) s. 79 f.; SOU 2018:85 s. 330; SOU 2014:18 s. 136 f.

⁷⁸ Borgeke och Heidenborg (2016) s. 33.

Även allmänpreventionens normbildande funktion är mycket begränsad då den främst kan förstärka befintliga uppfattningar.⁷⁹

3.1.2 Fängelse som individualprevention

Som argument för ökade fängelsevistelser framförs att man genom att placera unga myndiga i fängelse håller dem från gatorna och därmed gängbrottsligheten. De förhindras även från att bidra till nyrekryteringen.⁸⁰ Detta argument kan anses ha bäring då friheten begränsas och därmed möjligheten att begå dessa gärningar. Men för att uppnå effekt på brottsnivån i samhället krävs det att människor sitter inspärrade under väldigt långa perioder vilket ej har bäring enligt vårt nuvarande straffsystem.⁸¹ Inkapacitering som metod är dock beroende av hur säkert man kan säga att någon kommer återfalla i brott. Om en gärningsperson ej kommer återfalla i brott förlorar inkapacitering sin legitimitet.⁸² Det har visat sig svårt att med någorlunda säkerhet förutse vilka gärningspersoner som kommer återfalla i brott. Forskning visar på att man i ungefär hälften av fallen gör en felaktig bedömning. Detta leder till att fler behöver inkapaciteras än vad som kommer återfalla i brott samtidigt som just de som återfaller kan gå fria.⁸³ Det kan således inte anses rimligt att slopa straffrabatten utifrån vad en gärningsperson förväntas göra då en sådan beräkning är högst osäker.

Ett ytterligare argument som framförs handlar om att man genom att få in unga lagöverträdare i fängelse tidigt kan bryta den kriminella livsstilen vilket förhoppningsvis ska resultera i att de byter bana.⁸⁴ Den nuvarande regleringen syftar istället till att hålla unga lagöverträdare utanför fängelser i största möjliga mån pga. de negativa effekter en fängelsevistelse medför. Båda dessa argument innehåller individualpreventiva tongångar som ämnar att förebygga återfall i brottslighet.

Behandlingstanken har kritiserats för att leda till en alltför individualiserad straffrätt med brist på jämlikhet och rättvisa då utgångspunkten är behandling anpassad efter gärningspersonens

⁷⁹ Jareborg och Zila (2020) s. 81.

⁸⁰ Interpellation 2017/18:135.

⁸¹ <www.svd.se/expertes-skarpta-straft-avskracker-inte> (besökt 2021-06-01).

⁸² Borgeke och Heidenborg (2016) s. 34 ff.

⁸³ Jareborg och Zila (2020) s. 87.

⁸⁴ <sverigesradio.se/artikel/7513200> (besökt 2021-05-06); Interpellation 2017/18:135.

individuella behov. Forskning har även visat att tvångsvård nästan aldrig leder till förbättring. Att behandlingen måste utföras med tvång medför alltså ytterligare problematik.⁸⁵ Rehabilitering och behandling är ändå en viktig del av dagens fängelseverksamhet och sker på frivilliga premisser.⁸⁶ Behandlingens positiva effekter på unga lagöverträdare är dock ej beroende av att fängelse är en komponent.⁸⁷ Istället har fängelse som institution ej en önskvärd rehabiliterande effekt vilket medför att längre fängelse i behandlingssyfte ej kan anses motiverat.

En höjning av repressionsnivåerna för unga lagöverträdare vid allvarlig brottslighet hoppas regeringen resultera i att individens kriminella livsstil bryts i tid.⁸⁸ Det saknas dock empiriska belägg för att fängelsestraff har sådan individualavskräckningseffekt.⁸⁹ Istället visar forskning att längre fängelsestraff snarare leder till ökad återfallsrisk.⁹⁰ Mer omfattande fängelsestraff kan vidare vara kontraproduktivt då det motverkar den dömdes återanpassning till samhället och möjligheter till ett fungerande vuxenliv. Ofta leder längre fängelsestraff till en ökad risk att ungdomars kriminella identitet stärks, vilket snarare förlänger den kriminella banan än bryter den.⁹¹ Även det faktum att straffen ska avtjänas med betydligt äldre och brottserfarna individer ökar återfallsrisken.⁹²

3.1.3 Repressionsnivåer

Ett slopande av ungdomsrabatten kommer resultera i höjda repressionsnivåer. Det finns inget givet svar på hur sträng en påföljd ska vara för att vara tillräckligt sträng eller alltför sträng. Repressionsnivån kan alltså anses ha ett godtyckligt valt värde då den följer av samhällets konvention.⁹³ Med detta riskerar repressionshöjningar leda till en repressionspiral där den påföljd

⁸⁵ Jareborg och Zila (2020). s. 89.

⁸⁶ Sarnecki (2017) s. 141.

⁸⁷ Ibid. s. 146.

⁸⁸ <www.regeringen.se/pressmeddelanden/2020/07/slopad-strafrabatt-for-unga-myndiga-vid-allvarlig-brottslighet/> (besökt 2021-05-07).

⁸⁹ Borgeke och Heidenborg (2016) s. 34.

⁹⁰ Sarnecki (2017) s. 128; SOU 2018:85 s. 203.

⁹¹ SOU 2018:85 s. 218.

⁹² SOU 2018:85 s. 356.

⁹³ SOU 2018:85 s. 210; Jareborg och Zila (2020) s. 71.

som först betraktas som sträng normaliseras och leder till återkommande krav på straffskärpningar med allt högre repressionsnivåer som resultat. Enligt ungdomsreduktionsutredningen bör repressionshöjningar tillämpas med stor försiktighet.⁹⁴

3.1.4 Sammanfattande analys

Sammantaget leder ett ökat användande av fängelsestraff och högre repressionsnivåer ej till övergripande förändring av brottsnivåerna i samhället. Istället kan man i studier se att det för unga lagöverträdare medför omfattande negativa effekter med ökade risker för fortsatt kriminalitet. Individualpreventiva skäl och risker för repressionspiraler talar snarare för att ett ökat bruk av fängelsestraff ej är lämpliga instrument för att minska brottsligheten. De argument som framförs för slopande kan upplevas eftersträva brottspreventiva effekter men saknar stöd i forskning. Att som innehavare av en maktposition i den straffrättsliga diskursen tala om höjda fängelsestraff som en lösning är problematiskt då det försätter samhället i en falsk tro om att höjda fängelsestraff leder till minskad ungdomsbrottslighet. Då det är samhällets konvention som är avgörande för repressionsnivåerna kommer detta med stor sannolikhet leda till repressionspiraler.

3.2 Proportionalitetsprincipen

Regeringen framför att påföljdssystemet för unga lagöverträdare ska bygga på en kompromiss mellan lagöverträdarnas behov och kravet på tillräckligt tydliga och ingripande påföljder.⁹⁵ Justitiedepartementet uttrycker att de särskilda behov som utgör skäl för en särbehandling ej längre väger lika tungt.⁹⁶ Ingen förändring har dock skett i empiriska studier som talar för att en avvägning ska se annorlunda ut. Skälen för en reform är istället att man vid påföljdsbestäm-

⁹⁴ SOU 2018:85 s. 209 f.

⁹⁵ Dir. 2017:122 s. 5 f.

⁹⁶ Dir. 2017:122 s. 5.

ningen tar alltför stor hänsyn till den tilltalades ålder vilket medför att utdömda straff ej tillräckligt återspeglar brottets allvar.⁹⁷ Enligt justitieminister Morgan Johansson (S) riktar sig förslaget direkt mot gängkriminaliteten.⁹⁸ Att avgränsa slopandet till fall med kopplingar till gängkriminalitet istället för ett allmänt slopande för brott som föreskrivs fängelse i minst ett år riskerar att strida mot proportionalitetsprincipen.⁹⁹

Skälen för särbehandling av unga myndiga lagöverträdare handlar om hänsyn till de ungas behov som grundar sig på individualprevention, humanitetsprincipen och skuldprincipen.¹⁰⁰ Den grundläggande utgångspunkten för påföljdssystemet är dock proportionalitetsprincipen. Påföljdssystemet bygger på dualism där dessa motstående intressen ska vägas mot varandra. Dagens reglering innebär att proportionalitetsprincipen får stå tillbaka till förmån för särbehandling av ungdomar.¹⁰¹ Humanitetsprincipen hade prioriterats om slopandet begränsats till fall av gängkriminalitet.

De argument som framförs syftar således till en skiftning i avvägningen där proportionalitetsprincipen ska vara styrande. Straffrabatten är personorienterad och fokuserar på ungdomsbrottslingen medan proportionalitetsprincipen istället är gärningsfokuserad. Detta uttrycker ett ställningstagande om att proportionalitetsprincipen ska vara prioriterad vid utdömande av straff för unga.

Argumenten talar vidare för en förändrad syn på ungdomars ansvar och en förändrad diskurs. Man väljer att se 18-åringar som myndiga med full ansvarsförmåga och bortse från pågående mognadsprocess som skäl för särbehandling. Då det saknas stöd i forskning måste argumentet ses som ett politiskt ställningstagande i skärpande riktning angående unga myndigas ansvarsförmåga. Detta påverkar i förlängningen samhällets syn och behandling av dessa ungdomar.

⁹⁷ Ju2020/02657/L5 s. 1.

⁹⁸ <sverigesradio.se/artikel/7513200> (besökt 2021-05-06).

⁹⁹ <www.sverigesradio.se/artikel/7513200> (besökt 2021-05-07).

¹⁰⁰ Avsnitt 2.3.1.

¹⁰¹ Ju2020/02657/L5 s. 22.

3.2.1 Sammanfattande analys

Genom att reformera ungdomsrabatten ämnar man att minka ungdomsbrottsligheten. Samtidigt förespråkas att proportionalitetsprincipen ska vara styrande för påföljdssystemet trots att den inte syftar till att ha brottspreventiva verkningar. Proportionalitet ska således prioriteras framför ungdomsbrottslingars behov av särbehandling. Då proportionalitetsprincipen har sin utgångspunkt i de absoluta straffrättsideologierna talar detta för en utveckling som innebär hårdare tag mot brottslingar med fler och längre fängelsestraff som följd. Motiveringen till slopad straffrabatt kan alltså anses handla om rättvisa och hämnd. Att avvägningen ska ändras tyder på en diskursförändring. Diskursen har skiftat från att handla om de unga gärningspersonerna bakom brotten till ett gärningsorienterat fokus. Det är brottet i sig som ska vara styrande för straffet och de bakomliggande orsakerna till brottslighetens uppkomst ska ej visas samma hänsyn som tidigare. Ungdomsbrottslingar ses alltså i högre grad personligt ansvariga för sina gärningar. Detta måste sammantaget förstås som en utveckling bort från en human kriminalpolitik och närmare en repressiv kriminalpolitik.

3.3 Samhällets inställning

Slopande av straffrabatten för unga vuxna motiveras med att samhällets syn på brott, brottslingar och reaktioner mot brott är under ständig förändring.¹⁰² De värderingar som finns i samhället bör alltså återspeglas i lagstiftningen. En strafflagstiftning som står för långt ifrån det allmänna rättsmedvetandet riskerar att äventyra dess trovärdighet och legitimitet.¹⁰³ Lagstiftningen bör således spegla samhällets reaktion på brott. Denna argumentation bygger på det faktum att samhället tycks vilja ha en högre repressionsnivå och ett slopande av straffrabatten.

Bland allmänheten ses det som självklart att strängare fängelsestraff resulterar i minskad brottslighet trots att det genom studier visat sig ha begränsad sådan effekt. Samhället har således en överdriven tilltro till sanktionsstränghetens effekter där man utgår från att det finns en korrelation mellan högre straff och minskad brottslighet.¹⁰⁴ Med detta som utgångspunkt kräver sam-

¹⁰² Dir. 2017:122 s. 5 f.

¹⁰³ Sarnecki (2017) s. 161; Ju2020/02657/L5 s. 22.

¹⁰⁴ Jareborg och Zila (2020) s. 79 f.

hället att det på varje brott följer en påföljd som i enlighet med proportionalitetsprincipen speglar brottets allvar vilket ökar repressionsnivåerna.¹⁰⁵ Detta skapar en politisk press för ökad sanktionsstränghet som snarare grundar sig på en känsla av förnuft än empirisk forskning.¹⁰⁶

Utdömmande av påföljd handlar både om strävan att förebygga brott samt om krav på rättvisa. Brottsförebyggande skäl har mer rationell grund än rättviseskäl som främst baseras på mänskliga inneboende känslor.¹⁰⁷ Då proportionalitetsprincipen numer ska vara styrande kan det ses som ett uttryck för det allmänna rättsmedvetandet och ökat krav på rättvisa. Slutsatser kan då dras om att det allmänna rättsmedvetandet används som legitimering för en reform av ungdomsrabatten.

Det allmänna rättsmedvetandet uttrycker även den upplevda otryggheten i samhället. Otrygghet är dock ett komplext och mångfacetterat fenomen.¹⁰⁸ 30 procent av befolkningen uppger att de känner sig mycket eller ganska otrygga. Andelen har länge legat på en stabil nivå men från år 2007 ökat från 25 procent. 81 procent av befolkningen tror att brottsligheten ökat kraftigt eller något under de senaste tre åren. Uppfattningen av brottsutvecklingen har i princip legat på samma nivå sedan 2007.¹⁰⁹ 47 procent av befolkningen oroar sig i stor utsträckning över brottsligheten i samhället vilket är en ökning från 27 procent 2011.¹¹⁰

I en SOM-undersökning från 2020 ansågs lag och ordning vara den näst viktigaste samhällsfrågan. 60 procent svarande att den organiserade brottsligheten var mycket oroande och som en följd vill 90 procent se straffskärpningar för gängkriminella.¹¹¹ Det starka intresset gör att politikernas hantering kan vara avgörande för nästa valresultat. Gängkriminaliteten är en relativt ny företeelse i vårt samhälle vilket kan förklara den starka oron.

¹⁰⁵ SOU 2018:85 s. 218.

¹⁰⁶ Jareborg och Zila (2020) s. 79 f.

¹⁰⁷ Sarnecki (2017) s. 161 ff.

¹⁰⁸ NTU 2020:8 s. 115 ff.

¹⁰⁹ Ibid. s. 114.

¹¹⁰ <www.bra.se/statistik/statistiska-undersokningar/nationella-trygghetsundersokningen.html> (besökt 2021-06-05).

¹¹¹ <www.gu.se/nyheter/som-seminariet-2021-okat-fortroende-och-fokus-pa-brottslighet> (besökt 2021-06-02).

3.3.1 Sammanfattande analys

Argumenten måste anses handla om det allmänna rättsmedvetandet. Fängelsestraff är vår stats starkaste utövande av det våldsmonopol samhället tillskrivit staten. För att statens utövande ska betraktas som legitimt måste straffrätten ge uttryck för allmänhetens vilja. Motiveringen av en reform av straffrabatten blir således förändringen av det allmänna rättsmedvetandet.

Varken brottsligheten i stort¹¹² eller ungdomsbrottsligheten ökar märkbart, ändå är otryggheten, uppfattningen att brottsligheten ökar och oron för den organiserade brottsligheten omfattande. Oron för brott har de senaste decennierna ökat kraftigt utan att brottsligheten ökat vilket talar för komplexiteten i det allmänna rättsmedvetandet. Den upplevda otryggheten korrelerar alltså inte med graden av brottslighet i samhället.

Följaktligen vill samhället se straffskärpningar. Forskning visar dock att strängare fängelsestraff ej verkar ha önskade brottspreventiva effekter varken på samhälls- eller individnivå. Hur det kan komma sig att det allmänna rättsmedvetandet i så stor grad skiljer sig från den statistiska som finns över brottslighetens omfattning är intressant. Vidare kan man fråga sig om samhällets reaktion på brottslighet och i synnerhet gängkriminalitet skulle vara strängare straff om de var medvetna om vad forskning visat angående brottsbekämpning genom höjda repressionsnivåer. Det är rimligt att dra slutsatsen att allmänhetens inställning delvis har sin grund i okunskap och att uppfattningen skulle se annorlunda ut om de var mer informerade. Om de istället visar sig vara medvetna om detta måste grunden anses utgöras av vedergällning.

3.4 Kriminalpolitik

Straffrätten har kommit att bli allt mer politiserad och vad som ska vara föremål för straffrättsliga ingripanden bestäms genom politiska beslut. Kriminalpolitikens mål är att minska brottsligheten och öka tryggheten.¹¹³ Syftet med en reform av straffrabatten uttrycks vara att skapa ett tryggare samhälle genom minskad brottslighet.¹¹⁴

¹¹² Beräknat per 100 000 invånare, <www.bra.se/statistik/kriminalstatistik/personer-lagforda-for-brott.html> (besökt 2021-06-02); <www.bra.se/statistik/kriminalstatistik/misstankta-personer.html> (besökt 2021-06-03).

¹¹³ <www.regeringen.se/regeringens-politik/rattsvasendet/mal-for-rattsvasendet/> (besökt 2021-04-30).

¹¹⁴ <www.regeringen.se/regeringens-politik/ett-tryggare-sverige/34-punktsprogrammet-regeringens-atgarder-mot-gangkriminaliteten/> (besökt 2021-05-06).

En av huvuduppgifterna för kriminalpolitiken är vidare att förhindra att unga hamnar i kriminalitet, utsätts för brott samt att i möjligast mån hålla dem utanför fängelser.¹¹⁵ Särbehandlingen av unga uttrycker en humanistisk kriminalpolitik där gärningspersoner är offer för sociala strukturer och omständigheter de ej kan rå för. Fokus har legat på individualprevention med strävan att så långt möjligt förhindra att dessa unga gärningspersoner återfaller i brott.¹¹⁶

Ungdomsbrottslighet har länge varit ett politiskt laddat ämne samt föremål för tidigare utredningar och arbete. En majoritet i riksdagen bestående av allianspartierna och SD krävde år 2017 genom utskottsinitiativ att ungdomsrabatten utreddes.¹¹⁷ Att förslaget om ett slopande kom från oppositionen som länge pressat frågan i riksdagen talar för hur högt det politiska trycket är. Vidare talar det faktum att ungdomsreduktionsutredningens uppdrag endast gick ut på *hur* och inte *om* en reform skulle ske för att det politiskt fattats ett beslut redan innan utredningen färdigställts. Med undantag för Vänsterpartiet får utkastet till lagrådsremiss stöd från alla partier.¹¹⁸

Redan när behandlingsideologin övergavs på 1970-talet var ståndpunkten att de viktigaste brottsförebyggande åtgärderna låg utanför straffrättssystemet.¹¹⁹ Trots detta har diskursen de senaste decennierna handlat om hur man med straffrättsliga verktyg ska verka brottsbekämpande. Detta kan förklaras genom att diskursen för kriminalpolitiken gått från att föras av experter till politiker.¹²⁰ Experternas plan var att genom socialpolitik öka välfärden som på lång sikt verkar brottspreventivt.¹²¹

Ungdomsbrottsligheten valdes genom prioriteringspolitiken under 1980-talet ut som en av samhällets mest allvarliga och akuta problem som krävde mer direkta åtgärder. Till följd övergavs idén om att det brottspreventiva arbetet främst skulle föras genom sociala åtgärder och istället

¹¹⁵ Ju2020/02657/L5 s. 20; Jareborg och Zila (2020) s. 158.

¹¹⁶ Avsnitt 2.3.1.

¹¹⁷ Bet. 2016/17:JuU21.

¹¹⁸ <www.sverigesradio.se/artikel/7421447> (besökt 2021-05-07).

¹¹⁹ Andersson och Nilsson (2017) s. 127 ff.

¹²⁰ Tham (2018) s. 75 f.

¹²¹ Andersson och Nilsson (2017) s. 129 f.

såg man straffrättsliga åtgärder som effektiva lösningar.¹²² Detta borde förstås som en politisk handling med avsikt att styra diskursen i syfte att stärka straffrättens roll på den kriminalpolitiska arenan.

Huvudargumentet för en reform bottnar i det allmänna rättsmedvetandet i samhället. Människors känsla av otrygghet har sedan länge varit kriminalpolitikens fokus.¹²³ Enligt kritisk diskursanalys formas kriminalpolitiken av samhällets viljor samtidigt som den reproducerar och förändrar kunskap, identiteter och sociala relationer.¹²⁴ Att samhällets viljor får en styrande roll framför brottspreventiv forskning resulterar i att kriminalpolitiken formas därefter. I förlängningen påverkar samhällets syn på ungdomsbrottslingar hur de bemöts och behandlas på straffrättens område.

Med prioriteringspolitiken riktades fokus mot hur allvarligt brottsligheten upplevdes av allmänheten istället för att handla om kvantitativa beskrivningar av brottsutvecklingen. På detta sätt kunde kriminalpolitiken formulera brottsproblematiken utifrån det allmänna rättsmedvetandet utan hänsyn till experter.¹²⁵ Vad man kan se med det framlagda förslaget är att det allmänna rättsmedvetandet prioriterats som kriminalpolitiskt mål framför brottsbekämpande.

3.4.1 Sammanfattande analys

Det allmänna rättsmedvetandet har från politiskt håll blivit ett verktyg för att motivera straffrättsliga åtgärder. Det är även det allmänna rättsmedvetandet som formar kriminalpolitiken. Forskning har fått en allt mindre roll i diskursen om brottsbekämpande åtgärder. Detta torde kunna förklaras med att man faktiskt inte hittat några åtgärder som tillräckligt effektivt löser brottsproblematiken för att befolkningen ska bli nöjd. Huruvida högre straff resulterar i ökad trygghet när det framkommer att det inte resulterar i minskad brottslighet är oklart. Det är anmärkningsvärt att basera höjda fängelsestraff för unga vuxna på en känsla av otrygghet hos befolkningen. Ungdomsbrottslingar används då som medel för allmänhetens känsla av trygghet.

¹²² Ibid. s. 131.

¹²³ NTU 2020:8 s. 20.

¹²⁴ Winther Jørgensen och Philips (2000) s. 67.

¹²⁵ Andersson och Nilsson (2017) s. 164.

Kriminalpolitiken har kommit att bli en av de främsta områdena för den politiska maktkampen. Då befolkningen vill se hårdare straff vinner politikerna röster genom att visa handlingskraft och ge sina väljare vad de vill ha. På så sätt erhåller de även politisk makt över andra områden. För att kriminalpolitiken ska kunna behålla förtroendet hos befolkningen som det område där de främsta brottsbekämpande åtgärderna kan vidtas måste de förmedla bilden av brottsligheten som allvarlig. Att diskursen handlar om allmänna rättsmedvetandet istället för det faktum att brottsligheten enligt statistiken minskar får de straffrättsliga åtgärderna att framstå som nödvändiga. Om man motsatsvis skulle fokusera på att brottsligheten minskar skulle även behovet av kriminalpolitiska åtgärder minska och den politiska makten gå förlorad.

4. Avslutande diskussion

I tidigare avsnitt redogörs för hur förslaget om slopad straffrabatt medför en förändrad syn på ungdomsbrottslingar. I diskursen syns en tendens till att i högre omfattning betrakta unga lagöverträdare som ansvariga för sina gärningar. Utgångspunkten i straffrättsdiskursen är att alla människor har samma möjlighet och frihet att agera rationellt och således ska hållas lika ansvariga för sina handlingar. Ungas särbehandling medför således ett erkännande av deras bristande ansvarsförmåga.

En alternativ syn är att förtryckande strukturer begränsar människors möjlighet och frihet att göra val. Det är yttre omständigheter i form av orättvisa maktstrukturer som skapar brottslingar. Det framgår bl.a. utifrån statistik och Justitiedepartementets uttalanden¹²⁶ att ungdomsbrottslighet är kopplad till resurssvaghet och socioekonomisk utsatthet. Ett slopande skulle följaktligen drabba dessa ungdomar hårdare och innebära ett steg från en straffrätt som syftar till att balansera orättvisor. Dessa ungdomar kan ses om en produkt av ett samhälle som svikit dem och det borde därmed vara rimligt att samhället ansvarar för att öka deras möjligheter. Att höja straffen skulle snarare leda till ytterligare exkluderingsprocesser. Att inte fokusera på dessa maktstrukturer är i sig förtryckande. Diskursen kring dessa ungdomsbrottslingar tenderar då till distansering mellan de som begår brott och de laglydiga.

Vidare konstateras att det saknas stöd för att reformen minskar brottsligheten. Icke-transparensen kring detta måste kritiseras. Förslagets brist på brottspreventiv verkan lämnas okommenterat vilket leder till att diskursen begränsas. Att belysa hur reformen bygger på samhällets vilja skulle öppna upp möjligheten till diskussion. Minskad brottslighet har som kriminalpolitiskt mål fått en sekundär roll. Att ej benämna detta gör det möjligt att gömma sig bakom allmänhetens övertro om straffskärpnings brottsminskande effekter. Man behöver då ej benämna det faktum att samhällets vilja har utgångspunkt i vedergällning. När det främsta kriminalpolitiska målet är de laglydigas upplevda känsla av trygghet riskerar man att använda dessa ungdomsbrottslingar som medel för detta syfte.

¹²⁶ Avsnitt 2.4.

Det främsta kriminalpolitiska målet har blivit att ge samhället vad de vill ha i enlighet med det allmänna rättsmedvetandet. Fokus har övergått från att handla om brottslighetens bakomliggande orsaker till hur det upplevs i form av otrygghet hos medborgarna, vilket resulterar i minskat fokus på effekter av empiriskt grundade åtgärder. Det är samhällets syn på brott som bestämmer hur politikerna formulerar straffrätten. Denna skiftning samt det minskade förtroendet för experter och forskning talar för en allt mer populistiskt¹²⁷ färgad diskurs. Istället för att med politiska medel angripa grundproblemet genom ökad jämställdhet föreslås repressionshöjningar för att visa beslutsamhet och på så sätt få politiskt genomslag. Ett slopande talar alltså för en slags signalpolitik för att befästa sitt moraliska fördömande av gängkriminalitet snarare än att uppnå brottsprevention.

Diskursen om brottsprevention har begränsats till straffrättsens område och formats utefter premisserna att ungdomsbrottsligheten är ett brådskande samhällsproblem som kräver kraftfulla åtgärder. Detta har således blivit det allmänna rättsmedvetandets utgångspunkt. Dagens politiska klimat är reaktivt där samhället uppställer krav på effektivitet. Bilden av att straffskärpningar som den bästa lösningen är så hårt etsade i människors medvetande att alternativa lösningar utanför straffrättsområdet framstår som tandlösa. Hårdare tag blir då det enda sättet att vinna politisk makt och formar på så sätt vilka diskussioner och åtgärder som blir möjliga. Diskussionen om hur maktförhållanden, klass och socioekonomiska aspekter har en avgörande roll i brottsproblematiken går därmed förlorad. Detta resulterar i att ingen kan vinna val med lösningar som långsiktigt angriper grundorsakerna då tilltron till de straffrättsliga åtgärderna är för stor. En slags överbudspolitik inom straffrättsens ramar formas. Detta leder till en pendlande samhällsutveckling med kortsiktiga lösningar vilket hämmar välfärdsbyggandet.

För att uppnå en minskad ungdomsbrottslighet måste åtgärder huvudsakligen vidtas utanför straffrättsens område. Det råder i forskning konsensus kring att sociala åtgärder för ökad välfärd med minskade samhällsklyftor är lösningen. Då brott måste ses som ett resultat av maktstrukturer går lösningen endast att finna där i med en proaktiv välfärds-kriminalpolitik. Ändå läggs förslag om straffskärpningar likt denna fram.

¹²⁷ Se bl.a. Cas Mudde och Rovira Kaltwasser definitioner.

Om majoriteten vill ha högre straff som resulterar i en slopad ungdomsrabatt torde det vara riktigt i enlighet med demokratins alla regler. Detta talar för en förändring i det kriminalpolitiska maktutövandet som gått från att staten tillsammans med experter formulerat brottsproblematiken och uppmanat sin befolkning till att följa den till att formuleras av medborgarna själva. Medborgaren anser sig själv sitta på alla svar. Medborgarna blir en form av kunder där politikernas jobb snarare blir att bemöta deras krav.

Straffrätten skapas alltså av majoriteten medborgare med den laglydiga allmänheten som utgångspunkt, istället för att som tidigare ha brottslingen i fokus. Det blir således de laglydiga som bestämmer hur avvikare ska straffas trots att de inte besitter kunskap om straffandets konsekvenser. Brott resulterar i upplevd otrygghet vilket i förlängningen begränsar friheten. Brott måste därmed skyndsamt bekämpas. Detta synsätt talar för nyliberala strömningar där frihet utgör ett grundläggande värde.¹²⁸ Resultatet blir en straffrätt som gynnar de privilegierade, ”normala” och laglydiga samtidigt som möjligheterna för de avvikande brottslingarna begränsas ytterligare. Utvecklingen talar för en exkluderande straffrätt där brottslighetens orsaker hör hemma hos gärningspersonen snarare än i strukturer. Detta tenderar att skapa ett vi-mot-dom-tänkande med laglydiga och brottslingar på olika sidor. Den avgörande frågan blir om vi vill ha ett samhälle där större ansvar läggs på individen och statens inblandning ska vara så liten som möjligt, eller om vi istället vill ha ett samhälle där kriminalpolitiska beslut baseras på empiriskt kunnande med fokus på brottslighetens grundproblem.

¹²⁸ <www-ne-se.ludwig.lub.lu.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/nyliberalism> (besökt 2021-06-19).

Käll- och litteraturförteckning

Källor

Bet. 2016/17:JuU21 Unga lagöverträdare.

Dir. 2017:122 Skärpta regler för lagöverträdare 18-20 år.

Interpellation 2017/18:135 Straffrabatten för unga mellan 18 och 21 år.

Ju2018/05295/L5 Remiss av SOU 2018:85 Slopas straffrabatt för unga myndiga

Ju2020/02657/L5 Utkast till lagrådsremiss Slopas straffrabatt för unga myndiga vid allvarlig brottslighet.

NJA 2000 s. 421

SOU 2012:34 Nya påföljder.

SOU 2014:18 Straffskalorna för allvarliga våldsbrott.

SOU 2018:85 Slopas straffrabatt för unga myndiga.

Remissvar

Brottsoffermyndigheten, *Yttrande över betänkandet SOU 2018:85 Slopas straffrabatt för unga myndiga*, Ju2018/05295/L5, 2019-05-13, Dnr 02094/2019.

BRÅ, *Remissyttrande över Slopas straffrabatt för unga myndiga (SOU 2018:85)*, Ju2018/05295/L5, 2019-05-13, Dnr 0081/19.

BRÅ, *Remissyttrande över utkast till lagrådsremiss. Slopas straffrabatt för unga myndiga vid allvarlig brottslighet*, Ju2020/02657/L5, 2020-11-09, Dnr 0242/2020.

Domstolsverket, *Remissyttrande över Utkast till lagrådsremiss Slopas straffrabatt för unga myndiga vid allvarlig brottslighet*, Ju2020/02657/L5, 2020-11-03, Dnr DOV 1100-2020.

Polismyndigheten, *Utkast till lagrådsremiss Slopad straffrabatt för unga myndiga vid allvarlig brottslighet*, Ju2020/02657/L5, 2020-11-06, Dnr A401.466/2020.

Stockholms kammarrätt, *Utkast till lagrådsremiss Slopad straffrabatt för unga myndiga vid allvarlig brottslighet*, Ju2020/02657/L5, 2020-11-10, Dnr KST 2020/247.

Stockholms tingsrätt, *Remissyttrande över betänkandet Slopad straffrabatt för unga myndiga (SOU 2018:85)*, Ju2018/05295/L5, 2019-05-14, Dnr TSM 2019/0216 Doss 54.

Stockholms tingsrätt, *Remissyttrande över Utkast till lagrådsremiss Slopad straffrabatt för unga myndiga vid allvarlig brottslighet*, Ju2020/02657/L5, 2020-11-03, Dnr TSM 2020/0485 Doss 51.

Svea Hovrätt, *Betänkandet slopas straffrabatt för unga myndiga (SOU 2018:85)*, Ju2018/05295/L5, 2019-05-15, Dnr 2019/185.

Svea Hovrätt, *Yttrande över utkast till lagrådsremiss Slopas straffrabatt för unga myndiga vid allvarlig brottslighet*, Ju2020/02657/L5, 2020-11-09, Dnr 2020/795.

Sveriges Advokatsamfund, *Yttrande över betänkandet Slopas straffrabatt för unga myndiga (SOU 2018:85)*, Ju2018/05295/L5, 2019-05-09, Dnr R-2019/0492.

Sveriges Advokatsamfund, *Remissyttrande över Utkast till lagrådsremiss Slopas straffrabatt för unga myndiga vid allvarlig brottslighet*, Ju2020/02657/L5, 2020-11-10, Dnr R-2020/1272.

Uppsala tingsrätt, *Remissvar: SOU 2018:85 Slopas straffrabatt för unga myndiga*, Ju2018/05295/L5, 2019-05-03, Dnr 2019-75.

Åklagarmyndigheten, *Remissvar- Slopas straffrabatt för unga myndiga (SOU 2018:85)*, Ju2018/05295/L5, 2019-05-10, Dnr ÅM2019-513.

Åklagarmyndigheten, *Remissvar- utkast till lagrådsremiss Slopas straffrabatt för unga myndiga vid allvarlig brottslighet*, Ju2020/02657/L5, 2020-10-29, Dnr ÅM2020-1348.

Litteratur

Andersson, Robert och Nilsson, Roddy (2017), *Svensk kriminalpolitik*, 2. uppl., Liber, Stockholm.

Asp, Petter; Ulväng, Magnus och Jareborg, Nils (2013), *Kriminalrättens grunder*, 2. uppl., Iustus Förlag, Uppsala.

Bennet, Tova (2020), *Straffansvar vid atypiska sinnestillstånd*, 1. uppl., Nordstedts Juridik, Stockholm.

Borgeke, Martin och Heidenborg, Mari (2016), *Att bestämma påföljd för brott*, 3. uppl., Wolters Kluwer, Stockholm.

Clevesköld, Lars; Thunved, Anders och Thunved, Birgit (2019), *Samhället och de unga lagövertredarna*, 6. uppl., Nordstedts Juridik, Stockholm.

Estrada, Felipe och Flyghed, Janne (2017), *Den svenska ungdomsbrottsligheten*, 4. uppl., Studentlitteratur, Lund

Fairclough, Norman (1995), *Critical Discourse Analysis*, 1. uppl., Longman, London

Holmgren, Axel (2018), *Om den s.k ungdomsreduktionen*, SvJT s. 343- 355.

Kleineman, Jan (2018), 'Rättsdogmatisk metod', i: Nääv, Maria och Zamboni, Mauro (red), *Juridisk metodlära*, 2. uppl., Studentlitteratur, Lund

Jareborg, Nils och Zila, Josef (2020), *Straffrättens påföljdslära*, 6. uppl., Nordstedts Juridik, Stockholm.

Sarnecki, Jerzy (2017), *Brottsligheten och samhället*, 2. uppl., Studentlitteratur, Lund.

Tham, Henrik (2018), *Kriminalpolitik: brott & straff i Sverige sedan 1965*, 1. uppl., Nordstedts Juridik, Stockholm.

Elektroniska källor

Aftonbladet, *Backar inte: straffrabatten ska bort för unga*, 2020-11-13, <www.aftonbladet.se/nyheter/a/dlm50B/backar-inte--straffrabatt-ska-bort-for-unga>, besökt 2021-05-07.

Brusman, Filip, *Johansson om straffrabatten: Behöver gå hårdare åt gängen*, Sveriges radio, 2020-06-10, <www.sverigesradio.se/artikel/7513200>, besökt 2021-05-07.

Brottsförebyggande rådet, Rapport 2016:20, *Insatser mot brott och otrygghet i socialt utsatta områden- en kunskapsöversikt*, <www.bra.se/download/18.37179ae158196cb1723309b/1480436880282/2016_20_Insatser_mot_brott_och_otrygghet.pdf> besökt 2021-06-15.

Brottsförebyggande rådet, *Lagförda personer- slutlig statistik 2020*, <www.bra.se/download/18.1f8c9903175f8b2aa70ce2f/1622016474473/Sammanfattning_lagforda_2020.pdf> besökt 2021-06-01.

Brottsförebyggande rådet, *Misstänkta personer- slutlig statistik 2020*, <www.bra.se/download/18.1f8c9903175f8b2aa7078e6/1617005729489/Sammanfattning_misstankta_2020.pdf> besökt 2021-06-01.

Brottsförebyggande rådet, *Nationella trygghetsundersökningen*, <www.bra.se/statistik/statistiska-undersokningar/nationella-trygghetsundersokningen.html>, besökt 2021-06-05.

Brottsförebyggande rådet, Rapport 2020:8, *Nationell trygghetsundersökning 2020: om utsatt-
het, otrygghet och förtroende*.

Brottsförebyggande rådet, *Statistik över lagförda personer*, <www.bra.se/statistik/kriminalstatistik/personer-lagforda-for-brott.html>, besökt 2021-06-02.

Brottsförebyggande rådet, *Statistik över misstänkta personer*, <www.bra.se/statistik/kriminalstatistik/misstankta-personer.html>, besökt 2021-06-03.

Bäcklund, Agneta; Johansson, Stefan; Trost, Hedvig; Träskman, Per Ole; Wennberg, Suzanne och Werstall, Fredrik, *Nordstedts Juridik lagkommentar till 29 kap. 7 § 1st BrB*, Juno version 18, 2021-01-01, <juno-nj-se.ludwig.lub.lu.se/b/documents/3564770#BOOKPART9789139313793CHAPTER4_COMM76> besökt 2021-04-21.

Estrada, Felipe, *Experter: skärpta straff avskräcker inte*, SvD, 2017-11-21, <www.svd.se/experter-skarpta-straff-avskracker-inte>, besökt 2021-06-01.

Göteborgs universitet, *SOM-seminariet 2021: ökat förtroende och fokus på brottslighet*, <www.gu.se/nyheter/som-seminariet-2021-okat-fortroende-och-fokus-pa-brottslighet>, besökt 2021-06-02.

Hellman, Johanna (2020), *Hårdhandskar eller silkesvantar?- en rättsanalytisk granskning av särbehandlingen av unga lagöverträdare*, (magisteruppsats), Lunds universitet, <lup.lub.lu.se/luur/download?func=downloadFile&recordOId=9033979&fileOId=9035747> besökt 2021-06-15.

Kjellberg, Louise (2019), *Den straffande vändningen- en studie i kriminalpolitikens utveckling från 1960-talet tills idag med fokus på de unga lagöverträdarna*, (magisteruppsats), Lunds universitet, <lup.lub.lu.se/luur/download?func=downloadFile&recordOId=9000455&fileOId=9003517> besökt 2021-06-15.

Linder, Emma (2020), *Särbehandling genom tiderna- En rättshistorisk uppsats om särbehandling av unga lagöverträdare vid straffmätning och påföljdsval*, (magisteruppsats), Lunds universitet, <lup.lub.lu.se/luur/download?func=downloadFile&recordOId=9034311&fileOId=9037039> besökt 2021-06-15.

Nationalencyklopedin, *Nyliberalism*, <www-ne-se.ludwig.lub.lu.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/nyliberalism>, besökt 2021-06-19.

Nationalencyklopedin, *Organiserad brottslighet*, <www-ne-se.ludwig.lub.lu.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/organiserad-brottslighet>, besökt 2021-06-02.

Olsson, Lova, *Så vill regeringen begränsa ungas straffrabatt*, Sveriges radio, 2020-03-04, <www.sverigesradio.se/artikel/7421447>, besökt 2021-05-07.

Palmqvist, Thea, *Ung, dum och särbehandlad- En straffteoretisk granskning av särbehandlingen av unga lagöverträdare i påföljdssystemet*, (magisteruppsats), Lunds universitet, <lup.lub.lu.se/luur/download?func=downloadFile&recordOid=8941222&fileOid=8948509>, besökt 2021-06-15.

Ragnarsson, Emma, *De är ju bara barn- eller?- om ungdomsrabatten för unga vuxna lagöverträdare i ljuset av principerna om proportionalitet och rättvisa*, (magisteruppsats), Lunds universitet, <lup.lub.lu.se/luur/download?func=downloadFile&recordOid=8929931&fileOid=8933513>, besökt 2021-06-15.

Regeringen, *34-punktprogrammet: Regeringens åtgärder mot gängkriminaliteten*, 2020-12-03, <www.regeringen.se/regeringens-politik/ett-tryggare-sverige/34-punktsprogrammet-regeringens-atgarder-mot-gangkriminaliteten/>, besökt 2021-05-06.

Regeringen, *Mål för rättsväsendet*, 2015-04-01, <www.regeringen.se/regeringens-politik/rattsvasendet/mal-for-rattsvasendet/>, besökt 2021-04-30.

Regeringen, *Slopad straffrabatt för unga myndiga vid allvarlig brottslighet*, pressmeddelande, 2020-07-10, <www.regeringen.se/pressmeddelanden/2020/07/slopad-straffrabatt-for-unga-myndiga-vid-allvarlig-brottslighet/>, besökt 2021-05-07.

Socialstyrelsen, *Unga och brott i Sverige- underlagsrapport till barns och ungas hälsa, vård och omsorg 2013*, Artikelnr 2013-5-37, <www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/2013-5-37.pdf>, besökt 2021-06-16.